

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Hazırkı sənəd müəssisənin fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi akt olaraq qorunur və rəhbərliyinin icazəsi olmadan dəyişiklik edilməsinə, bütövlükdə və ya qismən surəti çıxarılaraq, cap olunmasına, tirajlanmasına və əsas sənədə istinad etmədən yayılmasına icazə verilmir.

Hazırlayıb: İR üzrə menecer Gülnar İdrisova

Razılaşdırılıb: Direktor Şaiq Qəribzadə

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Mündəricat

Səh

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR	3
2. RİSK İDARƏETMƏ SİSTEMİNİN MƏQSƏD VƏ HƏDƏFLƏRİ.....	3
3. RİSK İDARƏ EDİLMƏSİ PRİNSİPLƏRİ.....	4
4. RİSKLƏRİN TƏSNİFATI.....	5
5. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİSTEMİNİN ELEMENTLƏRİ.....	7
6. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ PROSESLƏRİ	8
<i>6.1. Məlumat mübadiləsi və konsaltinq.....</i>	<i>8</i>
<i>6.2. Tətbiq sahəsi, kontekst və meyarlar.....</i>	<i>8</i>
<i>6.3. Xarici və daxili kontekst</i>	<i>9</i>
<i>6.4. Risk meyarlarının tərfi</i>	<i>9</i>
<i>6.5. Risklərin ölçülməsi.....</i>	<i>10</i>
<i>6.6. Risklərin identifikasiyası</i>	<i>10</i>
<i>6.7. Risklərin təhlili</i>	<i>11</i>
<i>6.8. Riskin qiymətləndirilməsi.....</i>	<i>12</i>
<i>6.9. Risklərə təsiretmə</i>	<i>12</i>
<i>6.10. Risklərə təsir üçün variantların seçimi</i>	<i>12</i>
<i>6.11. Risklərə təsir planlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi</i>	<i>13</i>
<i>6.12. Monitoring və yenidən baxılma.....</i>	<i>14</i>
<i>6.13. Sənədləşmə və hesabat.....</i>	<i>14</i>
7. RİSK İDARƏETMƏ SİSTEMİNİN STRUKTURU	15
8. MƏSULİYYƏT	16
9. ƏLDƏ ETMƏK HÜQUQU.....	16
Əlavə 1. Dövri yoxlamaların uçot vərəqi	17
Əlavə 2. Dəyişikliklərin uçot vərəqi.....	18
Əlavə 3. Tanışlıq vərəqi	19

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. Hazırkı Siyasət, Şirkətin fəaliyyətinin məqsəd və hədəflərinə çatma prosesində yaranan risklərin idarə edilməsi üçün zəmin yaradır, niyyətlərinə və mühitinə uyğun olaraq, inkişafının strateji istiqamətini dəstəkləyir.

1.2. Bu Siyasət məqsəd və hədəflər, risk idarəetmə prinsipləri, risk təsnifatı, risk idarəetmə sisteminin, əsas prosesləri və risk idarəetmənin təşkilati strukturu daxil olmaqla, bütün elementlərini əhatə edir və integrasiya olunmuş risk idarəetməsi anlayışını müəyyənləşdirir.

1.3. Hazırkı Siyasət, risklərin idarə edilməsi sahəsində beynəlxalq standartlar və müasir təcrübələr əsasında hazırlanaraq qanunvericiliyin tələblərinə tam cavab verir.

1.4. Bu Siyasət şirkətin bütün struktur bölmələrinə şamil olunur.

2. RİSK İDARƏETMƏ SİSTEMİNİN MƏQSƏD VƏ HƏDƏFLƏRİ

2.1. Risk idarəetmə fəaliyyətləri, şirkətin strateji hədəflərinə çatmağa və qanunla müəyyən edilmiş funksiyaları yerinə yetirməyə, bütün maraqlıların balansını qoruyaraq şirkətin dəyərinin artmasını təmin etməyə yönəlmiş şirkətin korporativ sosial məsuliyyət siyasətinin və idarəetməsinin ayrılmaz hissəsidir.

2.2. Risk idarəetmə fəaliyyətləri sistematikdir, bütün səviyyələrdə strateji və operativ idarəetməyə integrasiya olunur, bütün bölmələri və şirkətin bütün işçilərini hər hansı bir iş prosesi daxilində funksiyalarının yerinə yetirilməsində əhatə edir.

2.3. Şirkət üçün risk idarəetmə sisteminin qurulmasında məqsəd qeyri-müəyyənlik şəraitində şirkətin səmərəli fəaliyyətini təmin etməkdir. Risk menecmenti sahəsində şirkətin əsas məqsədləri bunlardır:

1) Şirkət strategiyasının icrası çərçivəsində Şirkətin davamlı inkişafının təmin edilməsi;

2) Şirkət tərəfindən qəbul olunan risklərin Cəmiyyətin mövcudluğu üçün bir təhlükə yaratmamasını nəzərə alaraq, şirkətin özünün, müştərilərinin və digər əlaqəli şəxslərin maraqlarının təmin edilməsi və qorunması;

3) şirkətin xarici və daxili mühitdəki dəyişikliklərə vaxtında uyğunlaşması;

4) qəbul edilmiş risk səviyyəsi nəzərə alınmaqla, strateji planlaşdırma və kapital idarəetməsinin səmərəliliyinin artırılması və nəticədə şirkətin bazar dəyərinin artırılması.

2.4. Risk menecmentinin məqsədi aşağıdakı əsas vəzifələri həll etməklə əldə edilir:

a) Qeyri-müəyyənliyin Cəmiyyətin fəaliyyətinə mənfi təsirinin icazə verilən (məqbul) səviyyələrə endirilməsinə yönəlmiş bir sıra tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

b) şirkətin idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi və fəaliyyətinin planlaşdırılması proseslərinin informasiya və analitik dəstəyinə yönəlmiş bir sıra tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi;

c) xarici və daxili mühitdəki dəyişikliklərə zəruri uyğunlaşma nəzərə alınmaqla risk idarəetmə sisteminin daxili və xarici mühitin vəziyyətinə və təşkilati quruluşa adekvatlığının təmin edilməsi;

d) Şirkətdə risk yönümlü düşüncə mədəniyyətinin inkişafı.

3. RİSK İDARƏ EDİLMƏSİ PRİNSİPLƏRİ

Şirkətin risk idarəetmə sistemi aşağıdakı əsas prinsiplərə cavab verir:

3.1. Səmərəlilik - risklərin idarə edilməsi şirkətin dəyərini yaradır və qoruyur.

3.2. Risk Şüuru - Risk idarəetmə prosesi şirkətin hər bir işçisini təsir edir. Hər hansı bir əməliyyatın aparılmasına dair qərarlar yalnız bu cür əməliyyatdan irəli gələn risklərin hərtərəfli təhlilindən sonra qəbul edilir ki, bu da müvafiq risklərin ilkin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur.

3.3. Hədəfli məsuliyyət - Şirkət rəhbərliyi, şirkətin idarəetmə orqanı və ən yüksək rəhbərliyi, hər bir struktur bölmələrinin rəhbərləri və işçiləri, səlahiyyətlərinə uyğun olaraq şirkətin risklərini idarə etmək üçün şəxsən məsuliyyət daşıyırlar.

3.4. İş proseslərinə inteqrasiya - risklərin idarə edilməsi, həm strategiya, həm də əməliyyat səviyyəsində idarəetmə qərarları qəbul etmək də daxil olmaqla, şirkətin iş proseslərinin ayrılmaz hissəsidir.

3.5. "Üç müdafiə xətti" təmin etmək - risk idarəçiliyi üç səviyyədə həyata keçirilir:

☐ risk qəbulu - birbaşa iş proseslərini həyata keçirən və onlarla əlaqəli riskləri idarə edən risk sahibləri səviyyəsində;

☐ risklərin idarə olunması - risklərin idarə olunması üçün metodoloji və nəzarət funksiyalarını həyata keçirən şöbələr səviyyəsində;

☐ audit - risk idarəetmə sistemini (daxili audit) müstəqil qiymətləndirilmə keçirən şöbə səviyyəsində.

Yuxarıda göstərilən "müdafiə xətləri"-ndən birinin bir təşkilat vahidi içərisində birləşdirildiyi hallarda, Şirkət mümkün maraqlar toqquşmasının qarşısını almaq üçün tədbirlər görür.

3.6. Fəaliyyətlərin yaxşılaşdırılması - Şirkət xarici və daxili mühitdəki dəyişiklikləri, global risk idarəetmə təcrübəsindəki yenilikləri nəzərə alaraq, informasiya və texniki dəstək, prosedur və metodlar daxil olmaqla, risk idarəetmə sistemini daima təkmilləşdirir.

3.7. Davamlılıq və progressivlik - risklərin idarə edilməsi, şirkətin bütün bölmələrini əhatə edən daim işləyən bir dövriyyə prosesidir.

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

3.8. Əhəmiyyətlik və məqsədəuyğunluq - risklərə cavab vermə ilə bağlı qərarlar, qəbul edilmiş qərarların səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi nəzərə alınmaqla qəbul edilir - risklər səviyyəsinə əsasən və risklərə cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsindən əldə olunan xərclərin və qazancların nisbəti nəzərə alınmaqla.

4. RİSKLƏRİN TƏSNİFATI

Riskin azaldılması istiqamətlərinin təhlili, qiymətləndirilməsi və təyin edilməsi üçün əsas risklərin təsnifatı və baş vermə səbəblərinin müəyyənləşdirilməsidir.

Risklərin müxtəlif təsnifatları mövcuddur ki, bunlar arasında şirkət üçün ən əhəmiyyətli əlamətlər vaxt, faktorlar/amillər, risklərin yeri və həcmi, nəticələrin xarakteri və mümkün zərərlərin miqdarıdır.

4.1. Vaxt və zaman baxımından baş verəbiləcək risklər - retrospektiv, cari və perspektivli adlanırlar. Retrospektiv risklərin təhlili, onların təbiəti və azaldılması metodları mövcud/cari və gələcək riskləri daha dəqiq proqnozlaşdırmağa imkan verir.

4.2. Faktorlar baxımından baş verəbiləcək risklər:

Siyasi risklər, sahibkarlıq fəaliyyətinə təsir göstərən siyasi mühitin dəyişməsi (sərhədlərin bağlanması, malların ixracına qadağa, ölkə ərazisindəki hərbi əməliyyatlar) nəticəsində yaranan risklərdir;

İqtisadi (kommersiya) risklər bir müəssisənin iqtisadiyyatında və ya bir ölkənin iqtisadiyyatında baş verən xoşagəlməz dəyişikliklər nəticəsində yaranan risklərdir. Ən çox yayılmış iqtisadi risk növü bazar şərtlərindəki dəyişikliklər, balanssız likvidlik (ödəmə öhdəliklərini vaxtında yerinə yetirə bilməmək), idarəetmə səviyyəsindəki dəyişikliklərdir.

4.3. Yerindən asılı olan - xarici və daxili.

Xarici risklər, Şirkət və ya tərəflərin fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqəli olmayan riskləri əhatə edir. Xarici risklərin səviyyəsinə çox sayda amil təsir edir: siyasi, iqtisadi, demoqrafik, sosial, coğrafi.

Daxili risklərə şirkətin qarşı tərəflərlə apardığı fəaliyyətdən yaranan risklər daxildir. Onların səviyyəsinə Şirkət rəhbərliyinin işgüzar fəaliyyəti, optimal marketing strategiyası, siyasət və taktikanın seçimi, həmçinin istehsal potensialı, texniki avadanlıq, ixtisas səviyyəsi, əmək məhsuldarlığı səviyyəsi, mövcud təhlükəsizlik tədbirləri təsir göstərir. şirkət.

4.4. Nəticələrin təbiətinə görə - statik və ya dinamik.

Statik risklər (bəzən bunlara sadə və ya təmiz də deyilir), sahibkarlıq fəaliyyəti üçün demək olar ki, həmişə zərər daşması ilə xarakterizə olunur. Statik risklərin səbəbləri təbii fəlakətlər, müharibələr, qəzalar, cinayət hadisələri və müəssisənin fəaliyyət qabiliyyətsizliyi ola bilər.

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Dinamik risklər (bəzən bunlara ticari və ya spekulyativ də deyilir), sahibkar üçün gözlənilən nəticə ilə əlaqədar həm zərər, həm də əlavə mənfəət gətirə bilməsi ilə xarakterizə olunur. Spekulyativ risklərin səbəbləri bazar şərtlərindəki dəyişikliklər, valyuta məzənnələri, vergi qanunvericiliyi ola bilər.

4.5. Mənşə və ya fəaliyyət sahəsinə görə

Sahibkarlıq riskləri: peşə, sənaye, ticarət, maliyyə və sığorta riskləri.

Peşəkar risklər məsul şəxslər tərəfindən peşə vəzifələrinin yerinə yetirilməməsi və ya lazımınca yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli risklərdir, məsələn mütəxəssislərin, mühasiblərin, hüquqşünasların və s.

İstehsal riski, şirkətin xarici mühitin mənfi təsiri nəticəsində istehsalat fəaliyyətinə dair plan və öhdəliklərini yerinə yetirməməsi, eləcə də imkanları, texnologiyaları, əsas və dövriyyə vəsaitləri, iş saatları, və s.

Sənaye risklərinə aşağıdakılar da daxildir:

təşkilati - işçilərin səhvləri, daxili nəzarət sistemi problemləri, zəif inkişaf etmiş iş qaydaları ilə əlaqəli;

bazar riskləri - iqtisadi mühitin qeyri-sabitliyi ilə əlaqədardır: qarşı tərəfin şərtlərindəki, maliyyə vəziyyətindəki dəyişikliklər;

ödəmə riskləri - qarşı tərəfin öhdəliklərini tam və / və ya vaxtında yerinə yetirməməsi riski;

hüquqi risklər - qanunvericiliyin ya ümumiyyətlə nəzərə alınmaması, ya da əməliyyat müddətində dəyişdirilməsi ilə əlaqəli; müxtəlif ölkələrin qanunlarının uyğunsuzluğu səbəbindən; səhv tərtib edilmiş sənədlərə görə;

texniki və istehsal riskləri - rabitə, infrastrukturun fəaliyyətinin pozulması, qəzaların, yanğınların, qəzaların baş verməsi.

Ticarət riski, xidmətlərin göstərilməsi prosesində yaranan riskdir. Hər bir kommersiya riskinin səbəbləri hər bir halda ayrı-ayrılıqda müəyyən edilməlidir.

Maliyyə riski, şirkət və ya tərəflər tərəfindən maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi ehtimalı ilə əlaqələndirilir. Maliyyə riskinin əsas səbəbləri bunlardır: valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklər səbəbindən investisiya və maliyyə portfelinin ucuzlaşması, ödəmələrin edilməməsi.

Sığorta riski, şərtlərdə nəzərdə tutulmuş sığorta hadisələrinin baş vermə riskidir, bunun nəticəsində sığortaçı sığorta ödənişini (sığorta məbləği) ödəməlidir.

4.6. Mümkün itkilərin ölçüsünə görə

Qəbul edilə bilən risk, şirkətin mənfəət itkisi ilə təhdid edildiyi, həyata keçirilməməsi nəticəsində verilən bir qərar riskidir. Bu zona daxilində sahibkarlıq

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

fəaliyyəti iqtisadi cəhətdən davamlılığını qoruyur, yəni zərərlər meydana gəlir, lakin gözlənilən mənfəətin ölçüsünü keçmir.

Kritik risk, şirkətin gəlir itkisi ilə təhdid edildiyi bir riskdir, yəni kritik risk zonası, gözlənilən mənfəəti açıqca aşan və həddindən artıq hallarda, hamısının itkisinə səbəb ola biləcək itkilər təhlükəsi ilə xarakterizə olunur. Şirkətin layihəyə qoyduğu vəsait.

Fəlakətli risk, şirkətin ödəmə qabiliyyətinin baş vermə riski. Zərərlər şirkətin əmlak vəziyyətinə bərabər bir dəyərə çata bilər. Ayrıca, bu qrupa insan həyatı üçün birbaşa təhlükə və ya ekoloji fəlakətlərin baş verməsi ilə əlaqəli hər hansı bir risk daxildir.

Bu təsnifat meyarına görə risklər də Şirkət daxilində tənzimlənən və tənzimlənməyənlərə bölünür.

4.7. İnvestisiya riskləri, daşınmaz əmlak bazarındakı risklər, qiymətli kağızlar bazarındakı risklər, personalın idarəedilməsindəki risklər, informasiya təhlükəsizliyi alətlərinin seçilməsinə əsas verən risklər ayrıca təsnif edilir.

5. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİSTEMİNİN ELEMENTLƏRİ

5.1. Risk idarəetmə sisteminin səmərəli işləməsi üçün Şirkət risk idarəetmə sisteminin aşağıdakı elementlərinin mövcudluğunu təmin edir:

a) risklərin idarə edilməsi prosesləri - Şirkət riskləri və onların idarə edilməsi metodlarını müəyyənləşdirmək, təhlil etmək, qiymətləndirmək, idarə etmək, habelə risklər barədə hesabat vermək üçün effektiv proseslər təşkil etməlidir;

b) risklərin idarəetmə sisteminin təşkilati strukturu - Şirkət riskləri təhlil edən, qiymətləndirən və idarə edən bölmələrin risklərlə əlaqəli əməliyyatları həyata keçirən bölmələr arasında maraq ziddiyyətinin olmamasını və müstəqilliyini təmin edən bir struktur yaratmalıdır;

c) risklərin idarə edilməsi metodologiyası - Şirkət qiymətləndirmələrin düzgünlüyünü və idarəetmə proseslərinin etibarlılığını təmin etmək üçün yoxlama və təsdiqləmə üçün vahid metodoloji dəstək sisteminin inkişafını təmin etməlidir;

d) risk mədəniyyəti - Şirkət, risk menecmentinin universal bir vəzifə və məsuliyyət olduğuna dair hərtərəfli bir anlayış təmin etməyə çalışmalıdır;

e) resurs dəstəyi - Şirkət risk sahiblərinə rollarını yerinə yetirmək üçün lazım olan resurslarla təmin etməlidir, onlara risk idarəetmə sisteminin səmərəli işləməsi üçün lazımı səlahiyyət, vaxt, təlim, insan, maddi və informasiya mənbələri verməlidir.

5.2. Şirkətin risk idarəetmə sisteminin səmərəli işləməsi üçün bir şərtə onun dövrü və mütamadi olaraq aşağıda sadalananlara yenidən baxılmasıdır:

a) daxili və xarici mühitdəki dəyişikliklər;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

b) şirkətin risk menecmentinə yanaşmalarındakı dəyişikliklər, beynəlxalq idarəetmə sahəsində beynəlxalq standartlara və təcrübələrə uyğunluq nəticələri;

c) şirkətin risk idarəetmə sisteminin monitorinqinin nəticələri və müstəqil qiymətləndirmə.

6. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ PROSESLƏRİ

6.1. Məlumat mübadiləsi və konsaltinq

Məlumat mübadiləsi və məsləhətləşmənin məqsədi maraqlı tərəflərin risklərlə əlaqəli qərarların əsasını və müəyyən tədbirlərin tələb olunduğu səbəbləri anlamalarına kömək etməkdir. Ünsiyyət şəurun artırılmasına və riskin başa düşülməsinə yönəldilir, məsləhətləşmə isə qərarları məlumatlandırmaq üçün əks əlaqə və məlumat əldə etməyi əhatə edir. Bu iki prosesin qarşılıqlı əlaqəsi məlumatın məxfiliyi və bütövlüyü nəzərə alınmaqla faktiki, vaxtında, uyğun, dəqiq və anlaşılan məlumat mübadiləsini asanlaşdırmalıdır.

Müvafiq xarici və daxili maraqlı tərəflərlə əlaqə və məsləhətləşmə risklərin idarə edilməsi prosesinin bütün mərhələlərində həyata keçirilməlidir.

Məlumat mübadiləsi və məsləhətləşmə aşağıdakılar üçün həyata keçirilir:

1) risk idarəetmə prosesinin hər bir mərhələsi üçün müxtəlif təcrübə sahələrini bir araya gətirmək;

2) risk meyarları müəyyənləşdirilərkən və risklər qiymətləndirilərkən fərqli perspektivlərin düzgün nəzərə alınmasını təmin etmək;

3) risk nəzarəti və qərar qəbul edilməsini asanlaşdırmaq üçün kifayət qədər məlumat təmin etmək.

6.2. Tətbiq sahəsi, kontekst və meyarlar

Əhatə dairəsini, kontekstini və meyarlarını müəyyənləşdirməkdə məqsəd, effektiv risk qiymətləndirməsini və müvafiq məruz qalmağı təmin etmək üçün risklərin idarə edilməsi prosesini dəqiq tənzimləməkdir. Tətbiq sahəsi, kontekst və kriteriyalar prosesin əhatə dairəsini müəyyənləşdirməyi və xarici və daxili konteksti anlamağı əhatə edir.

Şirkət risk idarəetmə fəaliyyətinin əhatə dairəsini müəyyənləşdirməlidir.

Proses müxtəlif strateji, əməliyyat, proqram, layihə və ya digər səviyyələrdə tətbiq oluna bildiyindən, əhatə dairəsini, nəzərə alınacaq müvafiq hədəfləri və onların şirkətin hədəfləri ilə uyğunlaşmasını aydın şəkildə anlamaq vacibdir.

Yanaşmanı planlaşdırarkən aşağıdakıları nəzərdən keçirin:

1) hədəflər və veriləcək qərarlar;

2) bu müddətdə atılan addımlardan gözlənilən nəticələr;

3) vaxt, yer, müəyyən fərziyyələr və istisnalar;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

- 4) riskin qiymətləndirilməsi üçün müvafiq alətlər və metodlar;
- 5) tələb olunan mənbələr, məsuliyyət sahələri və sənədləşmə (hesabat);
- 6) digər layihələr, proseslər və fəaliyyətlərlə qarşılıqlı təsir.

6.3. Xarici və daxili kontekst

Xarici və daxili kontekst, şirkətin hədəflərini müəyyənləşdirdiyi və onlara çatmağa çalışdığı mühitdir.

Risk idarəetmə prosesinin məzmunu, şirkətin fəaliyyət göstərdiyi xarici və daxili mühitin anlaşılması ilə müəyyənləşdirilməli və risk idarəetmə prosesinin tətbiq olunduğu xüsusi əməliyyat mühitini əks etdirməlidir.

Konteksti anlamaq vacibdir, çünki:

- 1) risklərin idarə olunması şirkətin məqsədləri və fəaliyyətləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir;
- 2) təşkilati amillər risk mənbəyi ola bilər;
- 3) risklərin idarə edilməsi prosesinin məqsədi və əhatə dairəsi bütövlükdə təşkilatın hədəfləri ilə əlaqəli ola bilər.

Şirkət bütün amilləri nəzərə alaraq risklərin idarə edilməsi prosesinin xarici və daxili kontekstini müəyyənləşdirilməlidir.

6.4. Risk meyarlarının tərfi

Şirkət hədəflərini nəzərə alaraq qəbul edə biləcəyi və ya qəbul edə bilməyəcəyi riskin böyüklüyünü və növünü aydınlaşdırmalıdır. Həm də riskin əhəmiyyətini qiymətləndirmək üçün meyarlar müəyyənləşdirməli və qərar qəbul etmə prosesini əsaslandırmalıdır. Risk meyarları risklərin idarəedilməsi çərçivəsinə uyğun olmalıdır və sözügedən fəaliyyətin spesifik hədəflərinə və əhatə dairəsinə uyğunlaşdırılmalıdır. Risk meyarları şirkətin dəyərlərini, hədəflərini və qaynaqlarını əks etdirməli və şirkətin risklərin idarə edilməsi siyasətinə, risklərin idarə edilməsi ilə bağlı müddəalarına uyğun olmalıdır. Kriteriyalar şirkətin öhdəlikləri və maraqlı tərəflərin fikirləri nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilməlidir.

Risk meyarları, risk qiymətləndirmə müddətinin əvvəlində təyin olunmalıdır dinamikdirlər və daim nəzərdən keçirilməli və lazım olduqda tənzimlənməlidirlər.

Risk meyarlarını təyin edərkən aşağıdakıları nəzərə alın:

- 1) nəticələrə və hədəflərə təsir göstərə biləcək qeyri-müəyyənliklərin mahiyyəti və növü (həm maddi, həm də qeyri-maddi);
- 2) həm müsbət, həm də mənfi nəticələrin və ehtimalların müəyyənləşdirmə və ölçmə üsulları;
- 3) zamanla əlaqəli amillər;
- 4) ölçmələrin istifadəsində razılaşdırma;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

- 5) risk səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsi qaydası;
- 6) çoxsaylı risklərin birləşməsi və ardıcılığının uçotu üsulu;
- 7) şirkətin potensialı.

6.5. Risklərin ölçülməsi

Riskin ölçülməsi - riskin identifikasiyası, təhlili və qiymətləndirilməsi proseslərini özündə cəmləşdirir.

Riskin ölçülməsi - kəmiyyət və keyfiyyət qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə riskin böyüklüyünün (dərəcəsi, səviyyəsi) müəyyənləşdirilməsidir.

Riskin ölçülməsinə geniş şəkildə bir risk hadisəsinin baş vermə ehtimalının müəyyənləşdirilməsi prosesi daxildir. Risk hadisəsi təşkilatın fəaliyyətinə təsir göstərə bilər və bunun üçün mənfi və ya müsbət nəticələrə səbəb ola bilər. Risklərin identifikasiyası, təhlili və qiymətləndirilməsi proseslərin hər biri ayrı ayrılıqda risklərin ölçülməsi elementlərindən biri kimi qəbul edilə bilər. Riskin ölçülməsi riskli vəziyyətlərin meydana gəlməsinin təşkili üçün mənfi nəticələri azaltmaq və mümkün olduğu hallarda fayda əldə etmək üçün risklərin idarə edilməsi üçün metod və vasitələrin tərifini də əhatə edir.

Riskin ölçülməsi - risk idarəetmə sistemində əsas addımdır. Riskin ölçülməsi keyfiyyət və (və ya) kəmiyyət qiymətləndirmə metodlarından birqə istifadə etməklə həyata keçiriləndə hərtərəfli təhlildə bir-birini tamamlayır. Keyfiyyət metodları daha çox risk təhlili üçün nəzərdə tutulub - məqsədləri risk faktorlarını və sahələrini müəyyənləşdirmək, həmçinin müəyyən bir risk növünün səviyyəsinə təsir göstərən müxtəlif amilləri müəyyənləşdirmək və təsvir etməkdir. Risk analizinin keyfiyyət metodları əsasən təsviri bir yanaşmadan istifadə edir ki, bu da kəmiyyət risk tədqiqatlarının aparılması üçün zəmin yaratmalıdır. Kəmiyyət risk təhlili hər bir növün və bütövlükdə təşkilatın risk ölçüsünün ədədi xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyə yönəlmişdir. Kəmiyyət metodlarından istifadə edərək təşkilat risk vəziyyətlərinin həyata keçirilməsinin mümkün nəticələrinin xərclər smetasını hazırlayır.

6.6. Risklərin identifikasiyası

Risk identifikasiyasının məqsədi Şirkətə məqsədlərinə çatmaqda kömək edəcək və ya mane ola biləcək riskləri tapmaq, müəyyənləşdirmək və təsvir etməkdir. Riskləri müəyyənləşdirmək üçün uyğun, aktual və müasir məlumatlardan istifadə etmək vacibdir.

Bir şirkət hədəflərindən birinə və ya bir neçəsinə çatmasına təsir edə biləcək qeyri-müəyyənlikləri müəyyənləşdirmək üçün bir sıra metodlardan istifadə edə bilər. Bu vəziyyətdə aşağıdakı amillər və bunlar arasındakı əlaqə nəzərə alınmalıdır:

- a) maddi və qeyri-maddi risk mənbələri;
- b) səbəblər və hadisələr;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

- c) təhdidlər və imkanlar;
- d) həssaslıq və qabiliyyət;
- e) xarici və daxili kontekstdəki dəyişikliklər;
- f) ortaya çıxan risklərin göstəriciləri;
- g) aktivlərin və mənbələrin xarakteri və dəyəri;
- h) nəticələri və onların hədəflərə təsiri;
- i) məhdud bilik və məlumat etibarlılığı;
- j) zamanla əlaqəli amillər;
- k) əlaqəli şəxslərin qərəzləri, fərziyyələri və inancları.

Şirkət bu risklərin mənbələrinin onun nəzarəti altında olub-olmamasından asılı olmayaraq riskləri müəyyənləşdirməlidir. Bir çox fərqli maddi və ya qeyri-maddi nəticələrə səbəb ola biləcək çoxsaylı nəticələrin əldə olunma ehtimalı nəzərə alınmalıdır.

6.7. Risklərin təhlili

Risk analizinin məqsədi, riskin təbiətini və xüsusiyyətləri, zəruri hallarda risk səviyyəsi daxil olmaqla başa düşməkdir. Risk təhlili qeyri-müəyyənliklərin, risk mənbələrinin, nəticələrin, ehtimalın, hadisələrin, ssenarilərin, nəzarətin və onların effektivliyinin ətraflı nəzərdən keçirilməsini əhatə edir. Hadisənin müxtəlif səbəbləri və nəticələri ola bilər və fərqli hədəflərə təsir göstərə bilər.

Risk təhlili analizin məqsədindən, məlumatın mövcudluğundan və etibarlılığından və mövcud mənbələrdən asılı olaraq müxtəlif dərəcədə təfərrüat və mürəkkəbliklə aparıla bilər. Təhlil metodları, konkret şərtlərdən və nəticələrin məqsədyönlü istifadəsindən asılı olaraq keyfiyyət, kəmiyyət və ya bunların birləşmələri ola bilər.

Risk təhlili aşağıdakı kimi amillər nəzərə alınmaqla aparılmalıdır.

- a) hadisələrin və nəticələrin olma ehtimalı;
- b) nəticələrin xarakteri və miqyası;
- c) komponentlərin mürəkkəbliyi və uyğunluğu;
- d) zaman amilləri və dəyişkənlik;
- e) mövcud nəzarətin effektivliyi;
- f) həssaslıq və etibarlılıq.

Risk təhlilinə fikir ayrılığı, qərəzlilik, risk qəbulu və mühakimə təsir göstərə bilər. Əlavə təsir istifadə olunan məlumatın keyfiyyəti, fərziyyələr və istisnalar, onların həyata keçirilmə üsulları və metodları ilə bağlı hər hansı bir məhdudiyyət tərəfindən tətbiq olunur. Bu amillər öyrənilməli, sənədləşdirilməli və qərar qəbul edənlərə çatdırılmalıdır.

Hadisələrin yüksək qeyri-müəyyənliklə ölçülməsi çətin və təsirli hadisələri təhlil edərkən çətin ola bilər. Belə hallarda, texnikanın birləşməsindən istifadə etmək, ümumiyyətlə daha dərinə bir anlayış təmin edir.

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Risk analizi, riskin necə və necə həll edilməli olduğu, hansı risk cavab strategiyası və metodlarının ən uyğun olacağı ilə əlaqədar ümumi risk qiymətləndirmə və qərar qəbul etmə müddətinə giriş təmin edir. Təhlilin nəticələri seçimləri ehtiva edən qərarlar haqqında məlumat verir və mövcud seçimlər müxtəlif növ və risk səviyyələrini əhatə edir.

6.8. Riskin qiymətləndirilməsi

Risk qiymətləndirmələri maraqlı tərəflərin bilik və baxışlarına əsaslanaraq sistematik, təkrarən və işbirliyi ilə aparılmalıdır. Qiymətləndirmə, lazım olduqda əlavə tədqiqat məlumatları ilə tamamlayaraq mövcud olan ən yaxşı məlumatdan istifadə etməlidir.

Risk qiymətləndirməsində məqsəd qərar verməyi asanlaşdırmaqdır. Riskin qiymətləndirilməsi əlavə bir tədbirə ehtiyac olub olmadığını müəyyən etmək üçün bir risk təhlilinin nəticələri ilə müəyyən olunmuş risk meyarları ilə müqayisə etməyi əhatə edir. Bu proses həll yoluna səbəb ola bilər:

- 1) başqa bir şey etməmək;
- 2) riski təsir etmək üçün mümkün variantları nəzərdən keçirmək;
- 3) riski daha yaxşı başa düşmək üçün əlavə təhlillər aparmaq;
- 4) mövcud nəzarəti təmin etmək;
- 5) hədəfləri yenidən nəzərdən keçirin.

Qərarlar daha geniş kontekst və xarici və daxili maraqlı tərəflər üçün obyektiv və subyektiv təsirləri nəzərə alınmalıdır.

Risk qiymətləndirməsinin nəticələri sənədləşdirilməli, maraqlı tərəflərə çatdırılmalı və daha sonra şirkətin müvafiq səviyyələrində təsdiqlənməlidir.

6.9. Risklərə təsiretmə

Risklərə təsiretmənin məqsədi riski cavablandırmaq üçün düzgün variantı seçmək və tətbiq etməkdir.

Risklərə təsiretmə aşağıdakıları ehtiva edən təkrarlanan bir prosesdir:

- a) risklərə təsir etmək üçün düzgün variantın müəyyən edilməsi və seçilməsi;
- b) lazımi təsirin planlaşdırılması və həyata keçirilməsi;
- c) bu cür təsirin effektivliyinin qiymətləndirilməsi;
- d) qalıq riskin məqbulluğu barədə qərar qəbul edilməsi;
- e) qalıq risk səviyyəsi məqbul deyilsə, təsiri davam etmək.

6.10. Risklərə təsir üçün variantların seçimi

Risklərə təsir etmək üçün ən uyğun seçimin və ya variantların seçimi, riski təsir məqsədlərinə çatmaqdan gözlənilən faydaların məruz qalma müddətində xərcləri, səyləri və həyata keçirilmə çatışmazlıqları ilə müqayisə edilməsini əhatə edir.

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Risk variantları mühtəlif ola bilər. Risklərə təsir aşağıdakı variantlardan biri və ya bir neçəsi tərəfindən həyata keçirilə bilər:

- 1) riskdən çəkinmə - riski doğuran fəaliyyətlərə başlamamağa və ya davam etdirməyə qərar vermək;
- 2) fürsətdən istifadə etmək üçün riskin qəbul edilməsi və ya artırılması;
- 3) risk mənbəyinin aradan qaldırılması;
- 4) ehtimalın dəyişməsi;
- 5) nəticələrin dəyişdirilməsi;
- 6) riskin digər tərəf və ya tərəflərlə bölüşdürülməsi (məsələn, müqavilələr, sığorta yolu ilə);
- 7) riskin qəsdən saxlanılması.

Risklərə təsir zərurətinin əsaslandırılması sırf iqtisadi mülahizələrdən kənara çıxır və şirkətin bütün öhdəlikləri, könüllü öhdəlikləri və maraqlı tərəflərin fikirləri nəzərə alınmalıdır. Risklərə təsir etmək üçün variantların seçimi şirkətin məqsəd və hədəflərinə, risk meyarlarına və mövcud mənbələrə uyğun olaraq edilməlidir.

Riskləri həll etmək üçün variantları seçərkən Şirkət, maraqlı tərəflərin dəyərlərini, qavrayışını və potensial iştirakını, onlarla ünsiyyət və məsləhətləşmələrin ən uyğun yollarını nəzərə almalıdır. Riskin aradan qaldırılması üçün bəzi seçimlər, eyni dərəcədə təsirli olan digərlərinə nisbətən ayrı-ayrı maraqlı tərəflər baxımından daha məqbul ola bilər.

Risk üzərindəki təsir, hətta diqqətlə dizayn edilərək tətbiq olunsada, gözlənilən nəticələr verə bilməz və gözlənilməz nəticələrə səbəb ola bilər. Monitoring və icmal müxtəlif məruz qalma rejimlərinin təsirli olmasını və qalmasını təmin etmək üçün riskə məruz qalma tətbiqinin ayrılmaz hissəsi olmalıdır.

Risk məruz qalması, idarə edilməsi lazım olan yeni risklərə də səbəb ola bilər.

Mövcud məruz qalma variantları yoxdursa və ya məruz qalma variantları riski kifayət qədər dəyişdirməzsə (dəyişdirməzsə), risk sənədləşdirilməli və davamlı olaraq izlənilməlidir.

Qərar qəbul edənlər və digər maraqlı tərəflər məruz qaldıqdan sonra qalıq riskin mahiyyəti və dərəcəsi barədə məlumatlı olmalıdırlar. Qalıq risk sənədləşdirilməli və izlənilməli, nəzərdən keçirilməli və lazım olduqda əlavə tədbir görülməlidir.

6.11. Risklərə təsir planlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi

Risk təsiri planlarının məqsədi seçilmiş təsir variantlarının həyata keçirilmə qaydasını müəyyənləməkdir ki, fəaliyyətlər bu prosesdə iştirak edənlər tərəfindən başa düşülsün və planın həyata keçirilməsindəki irəliləyişi izləmək mümkün olsun. Təsir planı, riskin təsirinin həyata keçirilmə qaydasını aydın şəkildə müəyyənləməlidir.

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Təsir planları müvafiq maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmələr nəzərə alınmaqla şirkətin idarəetmə planlarına və proseslərinə inteqrasiya olunmalıdır.

Maruz qalma planında yer alan məlumatlar aşağıdakıları əhatə etməlidir:

- 1) gözlənilən faydaların göstəricisi daxil olmaqla maruz qalma variantlarının seçilməsinin əsaslandırılması;
- 2) planın təsdiqinə və yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan şəxslərin göstərilməsi;
- 3) təklif olunan tədbirlər;
- 4) gözlənilməz hallar daxil olmaqla tələb olunan mənbələr;
- 5) fəaliyyət göstəriciləri;
- 6) məhdudiyyətlər;
- 7) hesabat və monitoring tələbləri;
- 8) tədbirlərin həyata keçirilməsi və icrası şərtləri.

6.12. Monitoring və yenidən baxılma

Monitoring və nəzərdən keçirmənin məqsədi prosesin dizaynı, tətbiqi və nəticələrinin keyfiyyətini və effektivliyini təmin etmək və yaxşılaşdırmaqdır. Risk idarəetmə prosesi və nəticələrinin davamlı monitoringi və vaxtaşırı təhlili, aydın şəkildə müəyyən edilmiş məsuliyyətlərin olduğu risk idarəetmə prosesinin planlaşdırılmış bir hissəsi olmalıdır.

Monitoring və icmal prosesin bütün mərhələlərində aparılmalıdır. Monitoring və reviziya məlumatların planlaşdırılmasını, toplanmasını və təhlilini, nəticələrin sənədləşdirilməsini və geribildirimin təmin edilməsini əhatə edir.

Monitoring və düzəlişin nəticələri şirkətin ümumi rəhbərliyinin, fəaliyyətin qiymətləndirilməsinin və hesabatın bir hissəsi olmalıdır.

6.13. Sənədləşmə və hesabat

Risk idarəetmə prosesi və nəticələri müvafiq mexanizmlərdən istifadə edilərək sənədləşdirilməlidir və hesabatlaşdırılmalıdır.

Sənədləşmə və hesabatlaşdırma, Şirkətdəki risklərin idarəedilməsinin fəaliyyəti və nəticələri barədə məlumat mübadiləsi aparmaq, qərar qəbul etmək üçün məlumat vermək, risk idarəetmə fəaliyyətini yaxşılaşdırmaq və risk menecmenti fəaliyyətinə cavabdeh olanlar da daxil olmaqla maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqəni asanlaşdırmaq məqsədi daşıyır.

Sənədləşdirilmiş məlumatların yaradılması, saxlanması və işlənməsi ilə bağlı qərarlar, digər şeylər arasında, istifadəsi, məlumatın məxfiliyi, xarici və daxili konteksti nəzərə alınmalıdır.

Hesabat vermək şirkətin idarəetməsinin ayrılmaz hissəsidir və maraqlı tərəflərlə dialoqun keyfiyyətini yüksəltməli və yüksək rəhbərliyə vəzifələrini yerinə yetirməkdə

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

kömək etməlidir. Hesabat verilməsi üçün nəzərə alınacaq amillər arasında maraqlı tərəflər arasındakı fərqlər, bunların spesifik məlumat ehtiyacları və tələbləri, hesabatın dəyəri, hesabat tezliyi və vaxtı, hesabat üsulu və məlumatların şirkətin məqsədləri ilə əlaqəsi və qərar qəbul edilməsi ilə əlaqəsi yer alır.

7. RİSK İDARƏETMƏ SİSTEMİNİN STRUKTURU

7.1. Risk idarəetmə prosesində iştirak edən şirkətin idarəetmə orqanları, bölmələri və işçiləri:

- 1) Direktor;
- 2) Rəhbəredici idarəetmə orqanı;
- 3) Yüksək icraedici rəhbərlik;
- 4) Struktur bölmələrinin rəhbərləri;
- 5) Riskin sahibi.

7.2. Direktor:

a) maliyyə və qeyri-maliyyə riskləri sahəsində şirkətin fəaliyyətinin prioritet sahələrini müəyyənləşdirir;

b) risk idarəetmə sisteminin formalaşması üçün şərait yaradır və onun effektivliyinə ümumi nəzarəti həyata keçirir;

c) Risk İdarəetmə Siyasətini və şirkətin digər idarəetmə sənədlərini təsdiq edir.

7.3. İdarəetmə orqanı, şirkətin risklərin idarə edilməsi strategiyası ilə yanaşı, Şirkət üçün ən əhəmiyyətli qeyri-maliyyə və maliyyə risklərinin idarə edilməsi proseduru ilə bağlı tövsiyələr hazırlayır.

1) Şirkətin risklərin idarə edilməsi və inkişafı məsələlərini mütəmadi olaraq nəzərdən keçirir;

2) Şirkətin riskləri barədə hesabatlarını nəzərdən keçirir;

3) Risk idarəetməsi məsələləri ilə bağlı tövsiyələr və qərar layihələri hazırlayır;

4) Risk idarəetmə sistemi üçün tənzimləyici sənədlərin layihələrini nəzərdən keçirir və hazırlayır;

5) Risk idarəetmə sistemi çərçivəsində bölmələrin fəaliyyətinə nəzarət edir.

7.4. Yüksək icraedici rəhbərlik, şirkətin risk qiymətləndirilməsi və risklərin idarə edilməsi qaydalarını təhlil edir və təsdiq edir.

7.5. SB rəhbərləri şirkətin daxili normativ və digər tənzimləyici sənədlərini təhlil edir və təsdiqləyir, risk idarəetmə sisteminin təşkili və təkmilləşdirilməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edirlər, və:

a) bölmələr haqqında qaydalar və şirkətin digər daxili sənədləri ilə müəyyən edilmiş səlahiyyətləri daxilində risklərin idarə edilməsi prosesində iştirak edir;

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

b) risklərin idarə edilməsi sahəsində funksiyaların həyata keçirilməsi üçün zəruri olan məlumatları verir;

c) Şirkət idarəetmə orqanlarının risklərin idarə olunması ilə bağlı qərarlarına əməl edir;

d) bölmənin məsuliyyət sahəsindəki proseslərə xas olan risklərin effektiv idarə edilməsindən məsuldurlar;

e) bölmənin məsuliyyət sahəsindəki əməliyyat riskinin səviyyəsini müəyyənləşdirməyə və nəzarət etməyə cavabdehirlər.

7.6. Riskin sahibi - riskin idarə etməsinə səlahiyyətli və/ və ya, həmçinin cavabdeh və məsul şəxs, işçi, əməkdaş və ya təşkilat vahidi ola bilər.

8. MƏSULİYYƏT

Bu qaydaları pozduğu aşkarlanan hər hansı bir işçi, işinə xitam verilməsinə qədər intizam məsuliyyətinə cəlb edilə bilər.

Aşağıdakı "Tanışlıq Vərəqəsi"-ni imzalayan işçilər bu "Siyasət"-in lazımı qaydada nəzərdən keçirildiyini, razılaşdırıldığını və qəbul olunduğunu təsdiqləyirlər, bu sənəddə əks olunan bütün tələbləri bilirlər və icrasını təmin etməyi öhdələrinə götürürlər.

Şirkət rəhbərliyi bu sənədi təsdiq edərək bu Siyasətin icrasına nəzarət məsuliyyətini özündə saxlayır.

9. ƏLDƏ ETMƏK HÜQUQU

Hazırkı siyasət işçi heyyyətə çatdırılıb, başa düşüləndir və təşkilat daxilində tətbiq olunur.

Dərc edilmiş siyasətin elektron versiyası ən son redaksiyadır və bütün istifadəçilər üçün əlçatandır.

Əlavə 1. Dövri yoxlamaların uçot vərəqi

[illegible]

Əlavə 2. Dəyişikliklərin uçot vərəqi

Sıra №-si	Səhifələrin sayı				Bildirişin №-si, hansının ki əsasında dəyişiklik olunmuşdur	Dəyişiklik edən şəxsin A.S.A	Dəyişiklik edən şəxsin imzası	Tarix
	Dəyişiklik olunan	Əvəz edilmiş	Yeni	Ləğv olunan				
1	2	3	4	5	6	7	8	9

RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ SİYASƏTİ

Əlavə 3. Tanışlıq vərəqi

№	Vəzifəsi	Adı, soyadı, atasının adı	Tarix	İmza
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				